

Zemes dzīles un dabas resursu atļaujas

Publicēts: 05.10.2020.

1. Derīgo izrakteņu ieguves kārtība

[Bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves kārtības shematiskais attēls ar skaidrojumiem](#)

[Derīgo izrakteņu \(izņemot bieži sastopamo\) ieguves kārtība](#)

2. Iegādājot zemes gabalu laukos. Gribu ierīkot karjeru. Ar ko man sākt?

Jums vajadzētu griezties vietējā pašvaldībā, lai uzzinātu vai šajā vietā atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam ir atļauta derīgo izrakteņu ieguve. Nākamais solis būtu iegūt informāciju Latvijas vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrā, vai minētais zemes īpašums kādreiz ir jau ģeoloģiski izpētīts, un vai kāda ģeoloģiskā informācija ir pieejama. Ja informācijas par ģeoloģisko izpēti nav, to var pasūtīt uzņēmumos, kuri nodarbojas ar ģeoloģiskās izpētes darbiem.

3. Vai 2006. gadā izsniegtā pase derīgo izrakteņu ieguvei ir derīga?

Saskaņā ar Ministru Kabineta 06.09.2011. noteikumu Nr.696 „Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība”, 60.punktu: „Derīgo izrakteņu atradnes pases, kas izsniegtas līdz 2007. gada 24. aprīlim, ir derīgas līdz 2015. gada 20. jūnijam”. Tātad šobrīd pase vēl ir derīga.

4. Vai es drīkstu savā zemes īpašumā rakt karjeru līdz pat zemes īpašuma robežai, ja zemes īpašuma un atradnes robežas sakrīt?

Nē. Ministru Kabineta noteikumu Nr. 570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 43.punkts nosaka, ja licences laukuma robeža sakrīt ar zemes īpašuma robežu, projektā paredz drošības zonu, kas nodrošina, ka ieguvi neveic joslā, kas nav mazāka par 50 % no izstrādes kāples augstuma, līdz ieguves vietai piegulošajiem zemes īpašumiem.

58. punkts nosaka, ka derīgos izrakteņus iegūst saskaņā ar projektu, ievērojot normatīvos aktus par darba aizsardzības prasībām derīgo izrakteņu ieguvē.

5. Vai derīgo izrakteņu ieguves projektu savai atradnei es drīkstu rakstīt pats vai man obligāti jāalgo kāda firma? ▼

Jūs drīkstat rakstīt projektu arī pats. Tajā jābūt iekļautai visai nepieciešamai informācijai, kura noteikta Ministru Kabineta noteikumu Nr. 570 „*Derīgo izrakteņu ieguves kārtība*” 38.-42. punktos.

6. Kā un kad jāveic atradnes rekultivācija? ▼

Ministru Kabineta noteikumu Nr. 570 „*Derīgo izrakteņu ieguves kārtība*” 92. punkts nosaka, ka būvvaldes izveidota komisija veic atradnes rekultivācijas darbu pieņemšanu, sastādot par to attiecīgu aktu. Rekultivācijas darbus atradnē, jāveic saskaņā ar būvniecību regulējošiem normatīviem aktiem. Pirms rekultivācijas darbu uzsākšanas jāizstrādā rekultivācijas projekts, kas jāsaskaņo būvvaldē.

 [Derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācija](#)

7. Vai es drīkstu savā zemes īpašumā veikt ceļa remontu, ja man ir neliels smilšu uzkalniņš, kuru es varētu norakt? Vai es drīkstu pāris smilšu kravas pārdot arī kaimiņam???

Likuma "Par zemes dziļēm" 11. pants nosaka:

(1) Zemes īpašnieki vai pilnvarotās personas zemes dzīles, izņemot ogļūdeņražus, sava zemes īpašuma robežās izmanto bez zemes dziļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas šādos gadījumos

1) iegūstot šā likuma pielikumā noteiktos bieži sastopamos derīgos izrakteņus kopējā platībā līdz 0,5 hektāriem un līdz 2 metru dziļumam, ja iegūtos derīgos izrakteņus izmanto sava zemes īpašuma robežās;

2) ierīkojot un izmantojot grodu akas un ūdens ieguves urbumus dziļumā līdz 20 metriem, ja diennaktī paredzēts iegūt ne vairāk kā 10 kubikmetrus pazemes ūdeņu.

"Dabas resursu nodokļa" likuma 12. panta trešā daļa nosaka, ka nodoklis par dabas resursiem, kuri iegūti pazemes un virszemes būvju būvniecībā, virszemes ūdensobjektu ierīkošanā, to gultnes tīrīšanā vai padziļināšanā un tiek izmantoti saimnieciskajā darbībā, jāmaksā neatkarīgi no tā, vai saskaņā ar normatīvajiem aktiem par zemes dziļu izmantošanu ir vai nav jāsaņem dabas resursu lietošanas atļauja. Ja dabas resursi tiek izmantoti nevis saimnieciskajā darbībā, bet personiskām vajadzībām sava zemes īpašuma robežās, nodoklis par dabas resursiem nav jāmaksā. Ja saskaņā ar normatīvajiem aktiem par zemes dziļu izmantošanu dabas resursu lietošanas atļauja nav nepieciešama, nodokli par saimnieciskajā darbībā izmantotajiem dabas resursiem aprēķina kā par dabas resursu ieguvī limita ietvaros.

Pāris kravas smilšu Jūs kaimiņam pārdot drīkstat, ja derīgos izrakteņus esat ieguvuši būvniecības rezultātā. Par pārdoto daudzumu, Jums jānomaksā Dabas resursu nodoklis jo tā ir jau saimnieciska darbība, un materiāls tiks izmantots ārpus Jums piederošā īpašuma. Likuma "Par zemes dziļēm" 11.¹ pants nosaka, Zemes dziļu izmantošana, iegūstot derīgos izrakteņus pazemes un virszemes būvju būvniecības rezultātā

(1) Ja pazemes un virszemes būvju būvniecības, tajā skaitā dīķu un citu ūdenstilpju ierīkošanas, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas rezultātā tiek iegūti derīgie izrakteņi un tos paredzēts realizēt, tad nepieciešama reģionālās vides pārvaldes izsniegta dabas resursu lietošanas atļauja.

(2) Veicot pazemes un virszemes būvju būvniecību, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas darbus, kuru rezultātā iegūti derīgie izrakteņi mazāk nekā 1000 kubikmetru apjomā, šā panta pirmajā daļā noteiktā atļauja nav nepieciešama.

8. Man pieder īpašums-7,5 ha, kurā vēlos ierīkot karjeru. Zinu, ka bez smilts un grants, tur ir arī dolomīts. Vai man ir jāsaņem tehniskie noteikumi?

Nē, tehniskie noteikumi nav jāsaņem. Ja derīgo izrakteņu atradnē papildus bieži sastopamajiem derīgajiem izrakteņiem ir akceptēti citi derīgie izrakteņi (Jūsu gadījumā-dolomīts), derīgā izrakteņa ieguvei VVD nepieciešams saņemt licenci, likums „Par zemes dziļēm, 10.panta pirmās daļas 3.punkta b)apakšpunkts.

Pirms licences saņemšanas Jūsu darbība - derīgo izrakteņu ieguve 7,5 ha lielā platībā, jāpiesaka reģionālajā vides pārvaldē, ietekmes uz vidi sākotnējā izvērtējuma veikšanai. Šo prasību nosaka likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma 2.punkta 1)apakšpunkts. Reģionālā vides pārvalde 20 dienu laikā veic ietekmes uz vidi sākotnējo izvērtējumu un nosūta to Vides pārraudzības valsts birojam lēmuma pieņemšanai.

Pēc tam, kad saņemts Vides pārraudzības valsts biroja lēmums par to, ka darbībai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, Valsts vides dienests izsniedz licenci derīgo izrakteņu ieguvei.

9. Pašvaldībai pieder smilts-grants atradne. Vai pašvaldībai jāgriežas vides pārvaldē, lai saņemtu tehniskos noteikumus bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei?

Nē. Ja derīgos izrakteņus iegūst pati pašvaldība, tai jāgriežas Valsts vides dienestā un jāsaņem licence. Šo prasību nosaka likuma „Par zemes dziļēm” 10.panta pirmās daļas 3)punkta c)apakšpunkts.

10. Esmu izracis dīķi un tagad vēlos izrakto smilti pārdot ceļa būvniekam. Vai man vajag saņemt kādus dokumentus Valsts vides dienestā?

Ja iegūto bieži sastopamo derīgo izrakteņu daudzums ir vairāk par 1000 m³, bet nepārsniedz 10 000 m³, pirms materiāla iesaistīšanas saimnieciskajā aprītē, reģionālajā vides pārvaldē jāsaņem dabas resursu lietošanas atļauja (Dabas resursu nodokļa likums, 12. pants, otrā daļa).

Ja viena vai vairāku virszemes ūdensobjektu ierīkošanas gaitā paredzēts iegūt vairāk nekā 10 000 m³ bieži sastopamo derīgo izrakteņu, Valsts vides dienestā jāsaņem zemes dziļi izmantošanas licence (likums „Par zemes dziļēm”, 11¹panta trešās daļas 2.punkts). Zemes dziļi izmantošanas licence ir jāsaņem un derīgo izrakteņu ieguves projekts ir jāsaskaņo VVD pirms tiek uzsākta derīgo izrakteņu ieguve (rakšana).

Bieži sastopamie derīgie izrakteņi:

māls;

smilts, smilts-grants;

irdenie saldūdens kaļķieži;

kūdras iegulas līdz 5 hektāru platībā vienam īpašniekam piederoša īpašuma robežās;

smilšmāls, mālsmilts, aleirīts

Ūdens ieguves urbuma ierīkošanai, dziļāk par 20 m vai ja diennaktī paredzēts iegūt vairāk kā 10 m³ pazemes ūdeņu, jāsaņem zemes dziļu izmantošanas licence. Lai saņemtu licenci ūdens ieguves urbuma ierīkošanai, Valsts vides dienestā jāiesniedz iesniegums atbilstoši [Ministru kabineta 06.09.2011. noteikumu Nr. 696 "Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dziļu izmantošanai"](#) 22. punktam un jāpievieno šo noteikumu 23. punktā minētos pielikumus. Iesniegumu iesniedz komersants, kas ierīkos urbumu.

Licenci urbuma ierīkošanai izsniedz uz laiku līdz vienam gadam.

Valsts nodeva par licenci ir 35,57 EUR.

Infografika:

 [Ūdens ieguves urbuma ierīkošana līdz 20 m dziļumam](#)

Infografika:

 [Ūdens ieguves urbuma ierīkošana vairāk kā 20 m dziļumā](#)

Infografika:

 [Darbības ar vēsturiskiem urbumiem bez urbuma pases](#)

Skaidrojošs apraksts infografikām:

 [Ūdens ieguves urbuma ierīkošana un pazemes ūdeņu izmantošanas kārtība](#)

Urbuma konservācijai vai likvidācijai jāsaņem zemes dzīļu izmantošanas licence. Lai saņemtu licenci ūdens ieguves urbuma konservācijai vai likvidācijai, komersantam, kas konservēs vai likvidēs urbumu, Valsts vides dienestā jāiesniedz iesniegums atbilstoši [Ministru kabineta 06.09.2011. noteikumu Nr. 696 "Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dzīļu izmantošanai"](#) 22. punktam un jāpievieno šo noteikumu 23. punktā minētos pielikumus.

Licenci urbuma konservācijai vai likvidācijai izsniedz uz laiku līdz vienam gadam.

Valsts nodeva par licenci ir 35,57 EUR.

Infografika:

 [udens-ieguves-urbuma-konservacija.jpg](#)

Infografika:

 [udens-ieguves-urbuma-likvidacija.jpg](#)

Skaidrojošs apraksts infografikām:

 [urbumu-konservācijas-un-likvidācijas-kartiba.pdf](#)

2021. gada 30. septembrī norisinājās Valsts vides dienesta tiešsaistes seminārs "Normatīvo aktu nosacījumiem atbilstoša derīgo izrakteņu iegūve".

Tiešsaistes bezmaksas seminārs norisinājās VVD īstenotās izglītojošās kampaņas "Esi zinošs!" laikā. Šīs kampaņas laikā visa gada garumā VVD izglīto uzņēmumus par vides normatīvo aktu prasībām un kā tās ievērot savā darbībā. Kampaņu finansē Latvijas vides aizsardzības fonds (LVAf).

Semināra materiāli:

- [PREZENTĀCIJA: Derīgo izrakteņu ieguves kārtība](#)
- [PREZENTĀCIJA: Derīgo izrakteņu ieguves vietu ekspluatācija](#)
- [PREZENTĀCIJA: Iegūto derīgo izrakteņu uzskaitē un atskaitē](#)
- [PREZENTĀCIJA: Virszemes ūdensobjektu ierīkošana, iegūstot derīgos izrakteņus](#)
- [PREZENTĀCIJA: VVD īstenotā derīgo izrakteņu ieguves vietu kontrole](#)
- [PREZENTĀCIJA: Plānotie grozījumi normatīvajos aktos zemes dziļu izmantošanas jomā](#)

Semināra VIDEO ieraksti:

[Derīgo izrakteņu ieguves kārtība](#) (Dace Zariņa, Valsts vides dienesta Zemes dziļu pārvaldības daļas vadītāja)

[Derīgo izrakteņu ieguves vietu ekspluatācija](#) (Torolfs Petersons, Valsts vides dienesta Zemes dziļu pārvaldības daļas vadošais eksperts)

[Iegūto derīgo izrakteņu uzskaitē un atskaitē](#) (Agija Ziberte, Valsts vides dienesta Zemes dziļu pārvaldības daļas vecākā eksperte)

[Virszemes ūdensobjektu ierīkošana, iegūstot derīgos izrakteņus](#) (Andris Junkurs, Valsts vides dienesta Zemes dziļu pārvaldības daļas vadītāja vietnieks)

[VVD īstenotā derīgo izrakteņu ieguves vietu kontrole](#) (Anna Andrejeva, Valsts vides dienesta Zemes dziļu pārvaldības daļas vecākā eksperte)

[Plānotie grozījumi normatīvajos aktos zemes dziļu izmantošanas jomā](#) (Guna Enģele-Volkova, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Vides kvalitātes un atkritumu apsaimniekošanas nodaļas vecākā eksperte)

 [Atbildes uz 30.09.2021. semināra jautājumiem](#)

 [Paškontroles jautājumi derīgo izrakteņu ieguvējiem, lai īstenotu paškontroli un sagatavotos VVD pārbaudei derīgo izrakteņu ieguves vietā \(pdf\)](#)